

Hukuk Genel Kurulu 2021/659 E. , 2022/82 K.**"İçtihat Metni"**

MAHKEMESİ :Ticaret Mahkemesi

1. Taraflar arasındaki "menfi tespit ve istirdat" davalarından dolayı yapılan yargılama sonunda, Bakırköy 6. Asliye Ticaret Mahkemesince verilen davacılar ..., ..., ..., ... ve ...'in açtığı menfi tespit davasının oy birliğiyle kabulüne; davacı Tekstil Araştırma Tasarım Reklam San. ve Dış Tic. Ltd. Şti. ile davacı ... vekilinin istirdat ve menfi tespit isteminin oy çokluğuyla kabulüne ilişkin kararlar davalı ... Tekstil İnş. San. ve Tic. A.Ş. (... Tekstil) vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay (Kapatılan) 19. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Mahkemece Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

2. Direnme kararı davalı ... Tekstil İnş. San. ve Tic. A.Ş. vekili tarafından temyiz edilmiştir.

3. Hukuk Genel Kurulunca dosyadaki belgeler incelendikten ve direnme kararının verildiği tarih itibarıyla 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesine göre uygulanmakta olan mülga 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 26.09.2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla değişikliği öncesi hâliyle 438. maddesinin ikinci fıkrası gereğince direnme kararlarının temyiz incelemesinde duruşma yapılamayacağından davalı ... Tekstil İnş. San. ve Tic. A.Ş. vekilinin duruşma isteğinin reddine karar verildikten sonra gereği görüldü:

I. YARGILAMA SÜRECİ

Davacı İstemi:

4. Davacılar vekili dava dilekçesinde; müvekkillerinden ...'in 2007 yılında Almanya'dan Türkiye'ye geldiğini ve ticarete başladığını, 2009 yılında Tekstil San. ve Dış Tic. Ltd. Şti.'yi devir aldığını, şirketi dünya çapında bir şirket yapmak için çalışmalara başladığını, alt yapıyı oluşturduktan sonra Galvanni adlı markanın üretim ve pazarlama yetkisini aldığını, Galvanni markalı ürünleri 2008 yılından bu yana ... ve ...'in ortağı olduğu ... Tekstil Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin (... Tekstil) ürettiğini, daha sonra Rich Devil ve Enzo Lorenzo markalı ürünlerin tasarım ve üretiminin yapılmaya başlanması nedeniyle davalı ... Tekstil dışında başka şirketlere de üretim yaptırmaya başladığını, müvekkilinin 2009 yılından 2011 Kasım ayına kadar ... Tekstil ile düzenli ve sorunsuz olarak çalışmasını sürdürdüğünü, genel olarak öncelikle avans çekleri ile ödeme yapıldığını, ürünlerin ise sonra teslim edildiğini, anlaşmalarına göre ... Tekstil'in ürün hammaddesini kendisinin aldığını ve paketlenip, etiketlenmiş şekilde koliler ile ürün tesliminin yapıldığını, işlerin artması nedeniyle ... Tekstil'e yüklü siparişler verilmeye başlanıldığını, son olarak verilen yüklü siparişlerin 2012 yaz sezonuna yetiştirilmesinin istenildiğini, ... Tekstil'in özellikle hammadde alımında kullanmak üzere avans çekmek istediğini ve kendisine avans çekleri verildiğini, 2011 yılının Aralık ayı içerisinde davalı ... Tekstil'in müvekkilini arayarak sipariş alınan ürünlerin yetiştirilemeyeceğini bildirdiğini, bunun üzerine avans olarak verilen çeklerin iadesinin istenildiğini, ancak ... Tekstil'in çekleri kullandığını ve iade edemeyeceğini bildirdiğini, müvekkilinin yaz sezonu için almış olduğu siparişleri üretilmediği gibi hiç almadığı ürünlere karşılık 3.172.000TL borç yükü ile karşı karşıya kaldığını, bu çekler ... Tekstil tarafından kullanıldığından elinde bulunduran kişiler ile bir araya gelerek sorunu çözme yoluna gidildiğini, davalı ... Tekstil'e verilen çeklerin tamamına yakın kısmının diğer davalı şirket ... Tekstil'in elinde olduğunun ortaya çıktığını, hem çeklerin yazılmasını engellemek hem de iyi niyetli üçüncü kişilerin mağdur olmaması için müvekkili ...'in ... Tekstil yetkilisi ile bir araya gelerek yeni bir ödeme planı yapılması konusunda anlaştıklarını, yapılan anlaşma gereğince ... Tekstil'e verilen çeklerin alınarak yerine yeni çekler verildiğini, çeklerin ön yüzünde müvekkili Ltd. Şti. dışında ..., .., .. ve... Diyaliz Şirketinin avalist olarak yer aldığını, ... Tekstil'e verilen yeni çeklerin toplam bedelinin 3.172.100TL olduğunu, bu çeklerin 900.000TL'lik kısmının ödendiğini, kalan toplam miktarı 2.272.100TL olan çek bedellerini ödenmediğini, davalı ... Tekstil tarafından ödenemeyen çekler nedeniyle İstanbul 21. İcra Müdürlüğü'nün 2012/15747 E., 2012/14871 E.; İstanbul 5. İcra Müdürlüğü'nün 2012/27839 E., 2012/27590 E.; İstanbul 9. İcra Müdürlüğü'nün 2013/513 E., Bakırköy 10. İcra Müdürlüğü'nün 2012/14458 E., İstanbul 30. İcra Müdürlüğü'nün 2012/21552 E., 2012/21474 E. ve 2012/20044 E. sayılı dosyaları ile icra takibi yapıldığını, müvekkilinin iyi niyetle ödeme yaptığını, ancak daha sonra davalılar ... Tekstil ve ... Tekstil'in birlikte hareket ederek kendisini dolandırmaya çalıştığını öğrendiklerini, her iki şirketin birlikte hareket ettiğini, bu şirketlerin ortaklarının ortak oldukları üçüncü bir şirketin bulunduğunu ve dolandırıldığını fark ettiklerini, yapmış olduğu araştırma neticesinde davalı ... Tekstil yetkilisi ... ile ... Tekstil yetkilisi ve ortakları ve Kibar ...'ün birlikte

22.04.2010 tarihinde dava dışı Sagezza Tekstil San. ve Tic. A.Ş. adında bir şirket kurduğunu, ... Tekstilde yetkili olan ...'ın bahsi geçen şirkette malî işlerden sorumlu genel müdür yardımcısı konumunda olduğunu, ...'ın genel müdür yardımcılığından, ...'nın da Sagezza şirket ortaklığından 20.01.2012 tarihinde ... Tekstil ile birlikte hareket ettiklerinin ortaya çıkmaması için görevlerinden resmîyetle ayrılmış gibi gösterildiğini, hatta ...'ın ... Tekstildeki imza yetkisinin sona erdiğine dair kararı 15.07.2011 tarihinde almış göstermelerine rağmen ticaret sicil gazetesinde bu karar altı ay sonra 20.01.2012 tarihinde yayımlandığını, ortaklardan ...'nın yurt dışında kendine yeni bir hayat kurduğunu, tüm bu bilgiler ile fiilen ve iç içe girmiş olan ... Tekstil ile ... Tekstil in birlikte hareket ederek ... Tekstil'in müvekkili tarafından ... Tekstil'e verilen ve bedelsiz kalan çeklerin bildiği hâlde iyi niyetli üçüncü kişi gibi ... Tekstil'den alarak müvekkilinin dolandırıldığını, bu şekilde müvekkili ve şirketinin batması yanında, dava dışı... Diyaliz Şirketinin de batmasına neden olduklarını, müvekkilinin ... Tekstil ile herhangi bir ilişkisi bulunmadığını, sunmuş olduğu deliller ile davalı şirketler arasında nasıl bir ilişki olduğunun anlaşılacağını, her iki şirketin kayıtları incelendiğinde hayatın olağan akışına aykırı olarak para transferleri ile hesap hareketlerinin görüleceğini, diğer taraftan müvekkillerinden ..., ..., ..., ... ve ...'ın müteveffa İsmet Altıntaş'ın mirasçıları olduğunu, bu kişilerin mirası reddetmelerine rağmen haklarında icra takibi yapıldığını, mirası reddetmeleri nedeniyle borçları bulunmadığını ve takibin iptali gerektiğini ileri sürerek müvekkilleri ... ve ... Ltd. Şti.'nin borçlu olmadığının tespiti ile icra takiplerinin iptaline, diğer borçlular yönünden başlatılmış olan takiplerin iptaline ve borçlu olmadıklarının tespitine, bu aşamada müvekkilleri ... ve ... Ltd. Şti. tarafından ödenmiş olan 900.000TL'nin faiziyle birlikte davalılardan tahsiline, davalıların kötü niyetli olması nedeniyle kötü niyet tazminatına mahkûm edilmelerine karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı Cevabı:

5. Davalı ... Tekstil İnş. San. ve Tic. A.Ş. vekili cevap dilekçesinde; davacılar İsmet Altıntaş mirasçılarının eldeki davayı açmakta hukukî yararlarının bulunmadığını, icra takiplerinin İsmet Altıntaş'ın vefatından sonra ancak mirasçılarının mirası reddetmelerinden önce açıldığını, mirasın reddine ilişkin karar alındıktan sonra da İcra Hukuk Mahkemelerinde dava açılarak takibin iptalinin sağlandığını, Bakırköy 10. İcra Müdürlüğü'nün 2012/14458 E. sayılı dosyası dışında kalan takip dosyalarında takiplerin iptaline karar verildiğini, bu dosyada da Yargıtay bozması nedeniyle aynı sonuç çıkacağından bu yönü ile dava açmakta hukukî yararlarının bulunmadığını, delillerin dava dilekçesi ile birlikte ibrazı gerektiğini, ancak ibraz edilmediğini, esasa ilişkin olarak da dava dilekçesinde iddiaların doğru olmadığını, müvekkili şirketin 1995 yılında kurulduğunu ve yirmi yıldır sektörde saygın bir yer edindiğini, davalı ... Tekstil şirketinin müvekkiline olan borcuna karşılık dava konusu çekleri verdiğini, bu çekler dışında da çok ciddi bir alacağı bulunduğunu, çeklerin vadelerinde ödenmemesi nedeniyle tarafların bir araya geldiğini ve borcun yenilenmesi için anlaştıklarını, bu anlaşma gereğince karşılıksız kalan çeklerin müvekkili tarafından bedeller ödenerek piyasadan topladığını ve tüm çeklerin davacıya teslim edilerek karşılığında yeni çekler alındığını, bu şekilde borç yenilenerek başka avalistlerin imzalarının da yer aldığı çekler alındığını, 18.01.2012 tarihli protokolde borcun varlığının da açıkça kabul edildiğini, verilen yeni çeklerin vadelerinde ödenmediğini, aksine davacıların mal kaçırmaya yoluna gittiklerini, müvekkilinin davacı ile davalı ... Tekstil şirketi arasındaki ilişkiyi bilmesinin mümkün olmadığını, çeklerin ödenmemesi nedeniyle aralarındaki ilişkiyi öğrendiğini, ...'nın Sagezza isimli şirkette %0,1 payı ve kurucu ortak olarak yer aldığını, ancak kısa bir süre sonra ayrıldığını, böyle bir ortaklığın olmasının davacının dolandırıldığını göstermeyeceğini, müvekkili ile ... Tekstil arasında zaman zaman mal alım-satımı şeklinde ticarî ilişki bulunduğunu, ... Tekstil ile müvekkili şirketin bir ortaklığının bulunmadığını, adreslerin çok farklı yerlerde olduğunu, müvekkilinin tüm ticarî ilişkilerinin resmî kayıtlarda yer aldığını, davacıların kötü niyetli olduğunu, borcunu ödemediği için mal varlığını elden çıkartma yoluna gittiklerini ve üzerinde kayıtlı taşınmazları ve hisseleri başkalarına devrettiklerini, davacıların müvekkilini dolandırma kastıyla hareket ettiklerini belirterek davanın reddini savunmuş, kötü niyetli olan davacıların kötü niyet tazminatına mahkûm edilmesine karar verilmesini talep etmiştir.

6. Davalı ... Tekstil Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. usulüne uygun davetiye tebliğ olunmuş, davalı şirket davaya cevap vermemiştir.

İlk Derece Mahkemesi Kararı:

7. Bakırköy 6. Asliye Ticaret Mahkemesinin 16.06.2016 tarihli ve 2013/378 E., 2016/587 K. sayılı kararı ile; davacılar ..., ..., ..., ..., ...'ın miras bırakan İsmet Altıntaş'ın mirasını reddettikleri, bu sebeple herhangi bir sorumluluklarının bulunmadığı; diğer davacılar ... Ltd. Şti. ile ... bakımından ise davacı şirket ile davalı ... Tekstil Tic. Ltd. Şti. arasında ticarî ilişki bulunduğu, dava konusu çeklerin bu ticarî ilişki bağlamında avans olarak davalı ... Tekstil Ltd. Şti.'ye verildiği, davalı ... Tekstil Ltd. Şti.'nin yükümlülüklerini yerine getirmemesi sebebiyle çeklerin karşılıksız kaldığı, ancak karşılıksız kalan çeklerin davacı şirkete iade edilmediği, diğer davalı ... Tekstil A.Ş.'ye ciro edildiği, ciro edilen bu çeklerin ödenmemesi üzerine protokoller yapılarak davalı ... Tekstil A.Ş.'ye verilen çeklerin iade alındığı ve yerine yeni çeklerin verildiği, yapılan protokollerin bir yenileme sözleşmesi olarak değerlendirilemeyeceği, davalı şirketler arasındaki ilişkiler bir bütün olarak ele alındığında değerlendirildiğinde, davalı ... Tekstil A.Ş.'nin dava konusu çeklerin

bedelsiz olduğunu bilerek devraldığını kabul etmek gerektiği gerekçesiyle, davacılar ..., ..., ..., ... ve ...'in açtığı menfi tespit davasının kabulü ile bu davacılar aleyhine yapılan İstanbul 30. İcra Müdürlüğünün 2012/20044, İstanbul 30. İcra Müdürlüğünün 2012/21552 (2016/1856), Bakırköy 10. İcra Müdürlüğünün 2012/14458, İstanbul 9. İcra Müdürlüğünün 2013/513, İstanbul 21. İcra Müdürlüğünün 2012/14871, İstanbul 5. İcra Müdürlüğünün 2012/27590 E. sayılı takip dosyalarından dolayı davalı ... Tekstil A.Ş.'ye borçlu olmadıklarının tespitine, adı geçen davacılar yönünden takibin iptaline ve şartları oluşmadığından kötü niyet tazminatı talebinin reddine oy birliğiyle; davacı şirket ile davacı ...'ın davalı ... Tekstil İnş. A.Ş. ye yönelik istirdat talebinin kabulü ile ödenen 900.000TL çek bedelinin dava tarihinden itibaren işleyecek ticarî avans faizi ile birlikte davalı ... Tekstil İnş. A.Ş'den tahsili ile davacı tarafa verilmesine oy çokluğuyla; davaya konu TEB Avcılar Şubesi Ltd. adına bulunan hesaptan keşide edilen 6948936 seri nolu 31/05/2012 vadeli 120.000TL bedelli çek, TEB Avcılar Şubesi Ltd. adına bulunan hesaptan keşide edilen 6948937 seri nolu 30/06/2012 vadeli 120.000TL bedelli çek, TEB Avcılar Şubesi Ltd. adına bulunan hesaptan keşide edilen 6948938 seri nolu 30/06/2012 vadeli 120.000TL bedelli çek, TEB Avcılar Şubesi Ltd. adına bulunan hesaptan keşide edilen 6948939 seri nolu 30/06/2012 vadeli 120.000TL bedelli çek, Avcılar Şubesi Ltd. adına bulunan hesaptan keşide edilen 4010440 seri nolu 31/07/2012 vadeli 120.000TL bedelli çek, TEB Avcılar Şubesi Ltd. adına bulunan hesaptan keşide edilen 6948940 seri nolu 31/07/2012 vadeli 120.000TL bedelli çek, TEB Avcılar Şubesi Ltd. adına bulunan hesaptan keşide edilen 6948941 seri nolu 31/07/2012 vadeli 120.000TL bedelli çek, TEB Avcılar Şubesi Ltd. adına bulunan hesaptan keşide edilen 6948942 seri nolu 31/08/2012 vadeli 180.000TL bedelli çek, TEB Avcılar Şubesi Ltd. adına bulunan hesaptan keşide edilen 6948943 seri nolu 31/08/2012 vadeli 180.000TL bedelli çek, TEB Avcılar Şubesi Ltd. adına bulunan hesaptan keşide edilen 6948944 seri nolu 30/09/2012 vadeli 180.000TL bedelli çek, TEB Avcılar Şubesi Ltd. adına bulunan hesaptan keşide edilen 6948945 seri nolu 31/10/2012 vadeli 180.000TL bedelli çek, TEB Avcılar Şubesi Ltd. adına bulunan hesaptan keşide edilen 6948946 seri nolu 31/10/2012 vadeli 180.000TL bedelli çek, TEB Avcılar Şubesi Ltd. adına bulunan hesaptan keşide edilen 6948947 seri nolu 31/11/2012 vadeli 172.100TL bedelli çek, Garanti Rahmanlar Şubesi... Diyaliz adına bulunan hesaptan keşide edilen 24818 seri nolu 30/09/2012 vadeli 180.000TL bedelli çek, Garanti Rahmanlar Şubesi... Diyaliz adına bulunan hesaptan keşide edilen 24822 seri nolu 30/11/2012 vadeli 180.000TL bedelli çekler nedeni ile davacıların davalılara borçlu olmadıklarının tespiti ile, bu çeklere dayalı olarak yapılan İstanbul 21. İcra Müdürlüğünün 2012/15747 E., İstanbul 21. İcra Müdürlüğünün 2012/14871 E., İstanbul 5. İcra Müdürlüğünün 2012/27839 E., İstanbul 5. İcra Müdürlüğünün 2012/27590 E., İstanbul 9. İcra Müdürlüğünün 2013/513 E., Bakırköy 10. İcra Müdürlüğünün 2012/14458 E., İstanbul 30. İcra Müdürlüğünün 2012/21552 E., İstanbul 30. İcra Müdürlüğünün 2012/21474 E. ve İstanbul 30. İcra Müdürlüğünün 2012/20044 E. takip dosyalarının iptaline, takibe dayanak çeklerin davacılar iadesine oy çokluğuyla, şartları oluşmadığından davacılar lehine istenen kötü niyet tazminatı talebinin ise reddine oy birliğiyle karar verilmiştir.

Özel Daire Bozma Kararı:

8. Bakırköy 6. Asliye Ticaret Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı ... Tekstil İnş. San. ve Tic. A.Ş. vekili temyiz isteminde bulunulmuştur.

9. Yargıtay (Kapatılan) 19. Hukuk Dairesinin 25.06.2018 tarihli ve 2017/5606 E., 2018/3561 K. sayılı kararı ile;

"...(1) Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, davalıA.Ş. vekilinin davacılar ..., ..., ..., ..., Nevin Göğen hakkında kurulan hükme yönelik temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir.

(2) DavacıLtd. Şti., yapılan tahkikat sonucunda dava konusu çeklerin verilme nedeni olan protokollerde yazılı kambiyo senetlerinin bedelsiz kaldığını ispat edememiştir. Zira davalı ... Tekstil ... Ltd. Şti. adına davacı tarafın iddialarını destekler yönde beyanlar içeren bir dilekçe sunan ...'ın tek başına şirketi temsil etme yetkisi bulunmadığından, davalı ... Tekstil ... Ltd. Şti. açısından davanın kabul edildiği sonucu çıkartılamaz.

Dosyadaki belgeler bir bütün olarak değerlendirildiğinde davalı ... Tekstil...Ltd. Şti. ile davalıA.Ş. arasında, davalıA.Ş.'ni kötü niyetli kılacak şekilde bir organik bağın bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu sebeple davalıA.Ş.'nin kötü niyetli olduğunun kabulü de doğru olmamıştır.

Öte yandan davacıLtd. Şti. ve ... ile davalıA.Ş. arasında imzalanan protokoller ile gerçek bir borç dava konusu çekler verilerek, eski kambiyo evrakının iadesi alınması suretiyle yenilenmiş olduğundan, davacılarLtd. Şti. ile ...'ın bedelsizlik iddiası dinlenemez.

Mahkemece yukarıda açıklanan veriler ve ilkeler çerçevesinde bir değerlendirme yapılarak karar verilmesi gerekirken, yanılıgılı değerlendirme ile yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiştir,..." gerekçesi ile karar bozulmuştur.

Direnme Kararı:

10. Bakırköy 6. Asliye Ticaret Mahkemesinin 28.11.2019 tarihli ve 2019/815 E., 2019/1138 K. sayılı kararı ile; önceki karar gerekçesi yanında, "...Yargıtay bozma ilamında davacıLtd. Şti. ve ... ile davalı

A.Ş. arasında imzalanan 18/01/2012 tarihli protokol ile dava konusu çekler verilerek, eski kambiyo evrakının iadesi alınması suretiyle yenilenmiş olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak bu tespiti katılmak mümkün değildir. Zira, davacılar ile ... Tekstil arasında imzalanan 18/01/2012 tarihli protokollerin incelenmesinde; protokol içeriklerinde, tarafların borçlu şirket tarafından keşide ve ciro edilen ve protokolde dökümü yapılan çeklerin yeni ve ileri tarihli çekler ile değiştirilerek borç bedelinin kapatılması konusunda anlaştıkları hükmü bulunup, devamında ise iade edilecek çekler ve yerine verilecek yeni tarihli çeklerin bilgilerinin bulunduğu, başka bir hususun bulunmadığı görülmektedir.

Borcun yenilenmesi (tecdit) TBK'nun 133 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olup, Madde 133/1 de "Yeni bir borç ile mevcut bir borcun sona erdirilmesi ancak tarafların bu yöndeki açık bir iradesi ile olur" hükmü bulunmaktadır. Maddenin 2.fıkrasında ise "Mevcut bir borç için kambiyo taahhüdünde bulunulması veya yeni bir alacak senedi yada yeni bir kefalet senedi düzenlenmesi tarafların açık yenileme iradeleri olmadıkça yenileme sayılmaz" hükmünü içermektedir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 11/11/2015 tarih ve 2015/3-2591 esas, 2015/2584 karar sayılı ilamında da "Tecdid (borcun yenilenmesi), eski borcun, yeni bir borç meydana getirilerek sona erdirilmesidir. Eski ve yeni borçlar arasında hukuki sebep bakımından herhangi bir fark mevcut değilse, bahis konusu olan yenileme değil, bir borç ikrarıdır. Fakat mevcut borçta herhangi bir değişiklik yapmakla, borç yenilenmiş olmaz. Örneğin tarafların sadece borç miktarını veya ifa şartlarını değiştirmeleri yenileme için yeterli değildir; bu tür değişiklikler, mevcut borç ilişkisinin hukuki sebebinde de değişiklik yapılmadıkça yenileme niteliğinde kabul edilemez...Yukarıda yapılan açıklamaların ışığında somut uyuşmazlıkta; davalı, davacıya olan 3.000 Euro borcu karşılığında kambiyo senedi verdiğini ileri sürmektedir. Kural olarak, mevcut bir borç için kambiyo taahhüdünde bulunmak, borcun tecdidi (yenilenmesi) anlamına gelmez. Taraflar arasında, borcun yenilendiğinin kabulü için açık bir anlaşma bulunmalıdır. Dolayısıyla, dosyada taraflar arasındaki temel borç ilişkisinin sonlandırılıp, yeni bir borç ilişkisinin kurulduğunu gösteren bir delil bulunmamaktadır" şeklinde karar verildiği görülmektedir.

Bu açıklamalar, davacı asilin duruşmadaki beyanı ve davalı ... Tekstil yetkilisi olan ...'ün Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığının 2013/53927 Sor. sayılı dosyasında 24/02/2014 tarihli alınan ifadesinin birlikte değerlendirmesi neticesinde; somut olayda dava konusu 18/01/2012 tarihli protokollerin mevcut çeklerin yerine ileri tarihli başka çeklerin verilmesinden ibaret olduğu, bu hususta bir borç yenileme değil, mevcut borcun vadeye yayılarak temditi (ötelenmesi) niteliği taşıdığı takdir ve sonucuna varılarak Yargıtayın bu yöndeki tespitlerine katılmak mümkün olmamıştır.

Yargıtay bozma ilamında davalı ... Tekstil...Ltd. Şti. ile davalıA.Ş. arasında, davalıA.Ş.'ni kötü niyetli kılacak şekilde bir organik bağın bulunmadığı, bu sebeple davalıA.Ş.'nin kötü niyetli olmadığı yönündeki tespitine de katılmak mümkün değildir. Şöyle ki;

Dava konusu çeklerin ne şekilde davalı ... Tekstile geçtiği ve aralarındaki ticarî ilişkinin tespiti açısından bilirkişi heyeti oluşturularak defterlerinin incelenmesi cihetine gidilmiş, bilirkişi heyeti ibraz etmiş olduğu raporunda özetle; davalıların ticari defterlerinin incelenmesi neticesinde ... Tekstil ile ... Tekstil arasında dava konusu edilen çek bedellerini karşılayacak faturaya dayalı bir ticaretin bulunmadığı, davalılar arasındaki ticari ilişkide davalı ... Tekstil'in 8.213.027,00 TL alacak bakiyesi bulunduğu, ancak dava konusu çeklerin muhasebe ilkelerine uygun olarak şirket kayıtlarına işlenmemiş olduğu, davalı şirketler arasında resmi ve gayri resmi belgelerin bulunması, ... Tekstil şirketinin kurucusu ...'ın beyanı ile dava dışı ...'nın davalı ... Tekstil ile ortaklık ilişkisi ve yöneticilik konumu dikkate alındığında organik bağın mevcut olduğu tespiti yapılmıştır.

Davacı tarafından sunulan ve şematize edilen beyanlarda; ...'ın davalı ...Yetkilisi ve aynı zamanda Davalı ... Tekstil A.Ş'nin finans müdürü olduğu, her iki davalı şirketin yeminli mali müşavirlerinin aynı olduğu, davalı ... Tekstilin yetkilisi ve'ün ve davalı ... Tekstilin yetkilisi ...'nın ... Tekstil isimli şirkette ortak olduğu tespiti yapılmıştır.

Dosya arasına celp olunan sicil kayıtlarının incelenmesinde; ... Tekstil Tur. San. ve Tic.Ltd.Şti'nin 06/07/2011 tarihinde alınan karar ile şirket ortakları ... ve ...'nın müşterek imza ile şirketi temsile yetkili kılındıkları anlaşılmıştır.

Bu açıklamalar ve dosyada mevcut diğer bilgi ve belgelere göre; davalı ... Tekstil'in ortağı ve yetkilisi olarak bulunan ...'ın aynı zamanda davalı ... Tekstil şirketinde şirket müdürü olarak görev yaptığı, yine davalı şirketlerin ortaklarının dava dışı Sagezza Tekstil isimli şirkette ortaklıklarının bulunduğu anlaşılmıştır. Davalı ... Tekstil'in ortak ve yetkilisi, davalı ... Tekstil'in ise müdürü olarak görev yapan ...'ın davalı ... Tekstil adına dosyaya sunmuş bulunduğu dilekçede de davacı iddialarını destekler mahiyette beyanda bulunduğu görülmektedir. ...'ın beyanları her ne kadar tek başına davalı ... Tekstil şirketini temsile yetkili bulunmasa da bu şirketin ortağı ve yetkililerinden birisi olması hasebiyle beyanları mahkememizce güçlü delil kapsamında değerlendirilmiştir. Dosya arasına sunulan tüm bilgi ve belgeler, alınan bilirkişi raporu, ... Tekstil'in müşterek yetkilisi ...'ın açık beyanı, ... Tekstil'in dava konusu çeklerin ... Tekstil'den alışı dikkate alındığında; faturaya dayalı bir alış verişin olmaması, ... Tekstil ile davacının ilişkisinde avans olarak verilen çeklerin doğrudan veya piyasadan toplanarak tamamının ... Tekstil elinde bulunması, ... Tekstil ile ... Tekstil arasında uzun zamandır devam eden ticari ilişki, ... Tekstil ile ... Tekstil arasındaki ticari ilişkide

açıklanamayan işlemlerin olması, ... Tekstil ve ... Tekstil arasındaki ilişkiler ile birlikte kurmuş oldukları ortaklıklar bir bütün olarak değerlendirildiğinde davalılar ... Tekstil ile ... Tekstil arasında güçlü bir organik bağ bulunduğu, bu organik bağın ve davalılar arasında açıklanamayan mal alışverişinin kötü niyeti açıkça ortaya koyduğu, davalı ... Tekstil'in davacı ile davalı ... Tekstil arasındaki ilişkiyi yani söz konusu çeklerin bedelsiz bulunduğunu bilerek davalı ... Tekstil ile birlikte kötüniyetli olarak davacılar zararına hareket ettikleri, dolayısıyla davalı ... Tekstil'in bedelsiz kalan senetleri davalı ... Tekstil ile aralarında söz konusu çeklerin kendisine verilmesini gerektirecek gerçek bir alışveriş olmaksızın bilerek kötü niyetli olarak davalı ... Tekstil'den alarak davacı aleyhine hareket ettiği kanaatine varılmıştır. Bu sebeplerle Yargıtay'ın bu yöndeki tespitlerine de katılmak mümkün olmamıştır.

Yargıtay bozma ilamında, yapılan tahkikat sonucunda dava konusu çeklerin verilme nedeni olan protokollerde yazılı kambiyo senetlerinin bedelsiz kaldığının ispat edilemediğine ilişkin tespitine de katılmak mümkün değildir. Şöyle ki;

Yukarıda bahsi geçen bilirkişi raporunda çeklerin avans olarak verildiği, karşılığında mal verildiğinin davalı kayıtlarında anlaşılamadığı tespitinin yapıldığı, yine davacı tarafından sunulan mail yazışmalarında malların teslim edilmediğinin anlaşıldığı, davalı ... Tekstilin hissedarı ve yetkilisi olan ...'ın mahkemeye sunmuş olduğu yazılı beyanında malların verilmemesi ve çeklerin bedelsiz kaldığının beyan edildiği anlaşılmıştır. Kaldı ki dosya kapsamı itibarıyla çeklerin bedelsiz olmadığına dair davalıların herhangi bir itirazının da bulunmadığı sabittir. Dolayısıyla davaya konu çekler ... Tekstil'e avans ödemesi olarak verilmiş, ... Tekstil yükümlülüğünü yerine getirmemesi nedeniyle dava konusu çekler bedelsiz hale gelmiştir. ... Tekstil'in edimini ifa etmemesi nedeniyle bedelsiz kalan çeklerin ... Tekstil'den iadesinin istenebileceği, bedelsiz kalan çeklerin iade edilmesi gerektiği, davacıların bedelsiz kalan çeklerden dolayı ... Tekstile borçlu bulunmadıkları tartışmasızdır.

Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında davalılar arasında organik bağın bulunduğu ve ... Tekstil'in dava konusu çeklerin bedelsiz olduklarını bilerek davacı aleyhine kötüniyetli hareket ettiği kabul edildiğinden, davacı tarafın şahsi defî niteliğinde olan bedelsizlik iddiasını davalı ... şirketine karşı da ileri sürebileceği takdir ve sonucuna varılarak Yargıtay'ın bu yöndeki tespitlerine de katılmak mümkün olmamıştır.

Bu açıklamalar ve önceki hükümde yer alan gerekçeler ışığında mahkememizin 2013/378 Esas ve 2016/587 Karar sayılı ilamında direnilmesine; davacılar İsmet Altıntaş mirasçıları olan ..., ..., ..., ..., ... tarafından K.Çekmece 3.Sulh Hukuk Mahkemesinin 2012/960 esas sayılı dosyası ile mirası reddettiklerinden davaya konu takip dosyasındaki çekler nedeniyle borçlu olmadıklarının tespiti ve takibin iptaline, davalı ... Tekstil tarafından kötü niyetli olarak davanın açıldığı ispat edilemediğinden bu yöndeki tazminat taleplerinin reddine karar vermek gerekmiştir (Yargıtay bozma ilamında mahkememiz hükmünün bu kısmı yönünden temyiz itirazlarının reddine karar verildiği, ancak açıkça onama kararı verilmemesinden bu konuda mahkememizce aynı hükmün yeniden kurulması gerekmiştir,..." gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

Direnme Kararının Temyizi:

11. Direnme kararı süresi içinde davalı ... Tekstil İnş. San. ve Tic. A.Ş. vekili tarafından temyiz edilmiştir.

II. UYUŞMAZLIK

12. Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; davalı ... Tekstil San. ve Tic. Ltd. Şti. adına davacı tarafın iddialarını destekler yönde beyanlar içeren bir dilekçe sunan ...'ın tek başına şirketi temsil etme yetkisi bulunmadığı sabit olan eldeki davada, bu beyanın davalı ... Tekstil San. ve Tic. Ltd. Şti. açısından davanın kabul edildiği şeklinde yorumlanıp yorumlanamayacağı, veyahut güçlü delil niteliğinde kabul edilip edilemeyeceği, buradan varılacak sonuca göre davacı ... Tekstil San. ve Dış Tic. Ltd. Şti. tarafından dava konusu çeklerin verilme nedeni olan protokollerde yazılı kambiyo senetlerinin bedelsiz kaldığının ispat edilip edilemediği; dosyada yer alan bilgi ve belgelere göre davalı ... Tekstil San. ve Tic. Ltd. Şti. ile davalı ... Tekstil İnş. San. ve Tic. A.Ş. arasında, davalı ... İnş. San. ve Tic. A.Ş.'nin kötü niyetli kılacak şekilde bir organik bağın bulunup bulunmadığı, buradan varılacak sonuca göre adı geçen davalı şirketin kötü niyetli olduğunun kabulünün mümkün olup olmadığı; davacılar ... Tekstil San. ve Dış Tic. Ltd. Şti. ve ... ile davalı ... Tekstil İnş. San. ve Tic. A.Ş. arasında imzalanan protokollere göre, dava konusu çekler verilerek, daha önce düzenlenen kambiyo evrakının iade alınması nedeniyle borcun yenilenmiş olduğunun kabul edilip edilemeyeceği, buradan varılacak sonuca göre davacılar ... Tekstil San. ve Dış Tic. Ltd. Şti. ile ...'ın bedelsizlik iddialarının mahkemeye dinlenip dinlenemeyeceği noktalarında toplanmaktadır.

III. GEREKÇE

13. Uyuşmazlığın çözümü açısından öncelikle konuyla ilgili yasal düzenleme ve kavramların açıklanmasında yarar vardır.

14. Davalı tarafından varlığı iddia edilen bir hukukî ilişkinin mevcut olmadığının (yok olduğunun) tespiti için açılan davaya menfi (olumsuz) tespit davası denir (Kuru, Baki: İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı (Kuru-El

Kitabı), İstanbul 2013, s. 346).

15. Menfi tespit davası, 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nun (İİK) 72. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, borçlu, icra takibinden önce veya takip sırasında ya da icra takibinden sonra borçlu bulunmadığını ispat için menfi tespit davası açabilir. Bu dava maddi hukuk ve usul hukuku bakımından genel hükümlere dayalıdır ve normal bir hukuk davası olarak açılır.

16. Eş söyleyişle; kendisine karşı icra takibi yapılmış olan borçlu, ödeme emrine itiraz edilmemiş veya itiraz edilmiş olmakla birlikte yerinde görülmemiş olması sebebiyle icra takibi kesinleşse dahi maddi hukuk bakımından borçlu olmadığını ileri sürebilir. Bunun için, takip devam ederken alacaklıya karşı menfi tespit davası açabileceği gibi, böyle bir menfi tespit davası açmamış ve borcu cebri icra tehdidi altında ödemiş ise ödemiş olduğu paranın kendisine verilmesi için alacaklıya karşı istirdat davası açabilir (Kuru, Baki: İcra ve İflâs Hukukunda Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası, Ankara 2003, s. 233).

17. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse, menfi tespit davası icra takibinden önce sonuçlanmaz ve ihtiyati tedbir kararı verilmemiş olması (veya ihtiyati tedbir kararının kaldırılması) nedeniyle, (menfi tespit davası görülmekte iken) borç alacaklıya (davalıya) ödenmiş olursa, menfi tespit davasına istirdat davası olarak devam edilir (m.72/6); yani menfi tespit davası (kendiliğinden) istirdat davasına dönüşür; bu hâlde mahkeme menfi tespit davasına istirdat davası olarak devam eder (Kuru, Baki: İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, Ankara, 2017, s. 146). Bu durumda İİK'nın 72/6 maddesi gereğince bedele dönüşen isteminin temeli menfi tespit davasıdır.

18. Menfi tespit davasında ispat yükü, kural olarak davalı alacaklıya düşer. Davacı (borçlu), davalının (alacaklının) varlığını iddia ettiği hukukî ilişkiyi (meselâ borcu) sadece inkâr etmekle yetinmekte ise, yani bu hukukî ilişkinin (borcun) hiç doğmadığını ileri sürmekte ise ispat yükü davalıya düşer. Çünkü hukukî ilişkinin (borcun) varlığını iddia eden davalı olduğu için, ispat yükü davalı alacaklıya düşer (6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) m. 190; 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) m.6). Fakat, menfi tespit davasını açan davacı (borçlu), davalının (alacaklı) varlığını iddia ettiği hukukî ilişkinin hiç doğmadığını iddia etmeyip, bilakis bu ilişkinin doğduğunu bildirerek başka bir nedenle hukukî ilişkinin geçersiz olduğunu veya son bulduğunu ileri sürmekte ise bu iddiayı ispat yükü TMK'nın 6. maddesi gereğince davacıya düşer. Örneğin; alacaklının dayandığı senedin karşılıksız olduğunu ispat yükü, davacıya (borçluya) düşer. Bunun gibi, davacı (borçlu), davalının (alacaklının) iddia ettiği alacağın ödeme, ibra ve takas gibi bir nedenle son bulduğunu ileri sürerse, bu iddiayı ispat yükü de davacı borçluya düşer (Kuru-El Kitabı, s.370 ilâ 372).

19. Somut olaya uygulanması gereken 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (6762 sayılı TTK) 557. maddesinde kıymetli evrak "Kıymetli evrak öyle senetlerdir ki, bunlarda mündemiç olan hak senetten ayrı olarak dermeyeran edilemediği gibi başkalarına da devredilemez." şeklinde tanımlanmıştır. Kıymetli evrak olmasının yanında kambyo senedi olan çek; Kanun'da öngörülen sıkı şekil şartlarına bağlı olarak düzenlenen, para borçlarını ödeme amacına özgülenmiş, yazılı ve soyut bir havaledir.

20. Çek kanunen emre yazılıdır (nama veya hamiline de yazılabilir). Çek açıkça emre kaydını içermese bile ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yoluyla devredilir. Çek düzenleyen muhataba belirli bir bedeli lehtara ödeme, lehtara da tahsil yetkisi veren bir kambyo senedir. Çek bir ödeme aracıdır. Ancak poliçe ve bonodaki gibi kredi işlevine haiz değildir. Çek bir ödeme aracı olduğundan çekte vade olmaz, ibraz süreleri kanunda olabildiğince kısa tutulmuştur. Çek muhatap bankaca görüldüğünde ödenir (Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal: Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, Ankara 2018, s. 309 vd.).

21. Ticarî hayatta yaygın olarak ileri tarihli çek düzenlenerek çekin kredi veya teminat aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu kullanım şeklinin dahi çekin ödeme aracı olma özelliğini ortadan kaldıramayacağı unutulmamalıdır. Çek muhatap banka tarafından görüldüğünde meşru hamil olan kişiye nakden ödenir. Çekin muhatap bankaya ibrazı, çekin, ödenmesi için bankaya, dolayısıyla bankanın incelemesine sunulması, zilyetliğin geçici olarak bankaya bırakılmasıdır (Poroy/ Tekinalp, 379, 381).

22. Her senedin düzenlenmesinin altında yatan bir neden/ilişki vardır. İletten mücerret olan kambyo senetleri "ifa amacıyla" ya da "ifa yerine" düzenlenebilir. İfa amacıyla düzenlendiğinde, taraflarca aksi kararlaştırılmadığı sürece asıl borç ilişkisi ortadan kalkmaz. Kambyo senedinin bu iki nedenden hangisi için düzenlendiğinin açıkça belirtilmediği durumlarda, kambyo senedinin ifa amacıyla düzenlendiği kabul edilir. Bir başka anlatımla, kambyo senedinin mevcut asıl borç ilişkisinden doğan alacağın ifasını teminen, bu alacağın ifasının gerçekleştirilmesi uğruna düzenlenmesi esastır (Bozer, Ali/Göle, Celal: Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara 2018, s.68).

23. Kambyo senetleri mücerret kıymetli evrak niteliğine sahip olduklarından bu senetlerde yer alan hak, temel borç ilişkisinden bağımsızdır. Ancak kambyo taahhüdünde bulunmanın temelinde -şart olmamakla birlikte- genellikle satım, bağışlama, kira, taşıma gibi bir borçlandırıcı işlem vardır. Böyle bir borçlandırıcı işlem yoksa senedin hatır için verildiği varsayılır. Temel borç ilişkisinin taraflarından birinin bir kambyo senedi düzenleyip lehtara vermesiyle kambyo ilişkisi diye adlandırılan ve temel borç ilişkisinden bağımsız olan ikinci bir borç ilişkisi doğar. Zira bir borç ilişkisi için kambyo taahhüdünde bulunulması tarafların açık yenileme iradeleri olmadıkça borcun yenilenmesi sonucunu doğurmaz; kambyo senedinin ifa yerine değil ifa uğruna verilmiş olduğu kabul edilir. Dolayısıyla bir borç hakkında kambyo senedi düzenlendiği takdirde,

tarafar arasında biri temel borç ilişkisi, diğeri kambiyo ilişkisi olmak üzere iki çeşit ilişki bulunur.

24. Aynı durum, kambiyo senedinin tedavülü hâlinde de karşımıza çıkar. Bir kambiyo senedi ciro edildiği zaman ciranta ile ciro edilen kişi arasında kural olarak bir temel ilişki (asıl borç ilişkisi) bulunmaktadır. Ayrıca, bu iki kişi arasında kambiyo hukukundan doğan bir kambiyo ilişkisi de mevcuttur. Bu sebeple taraflar arasındaki temel borç ilişkisindeki bozukluklar kambiyo ilişkisini etkilemez. Temel borç ilişkisinden doğan def'iler, temel borç ilişkisi ile kambiyo ilişkisinin taraflarının aynı olması ve bile bile borçlu zararına hareket edilmesi hâlleri dışında, kambiyo ilişkisinde ileri sürülemez. Zira temel borç ilişkisi kendi hukukuna, kambiyo ilişkisi de kendi hukukuna tabidir.

25. Borçlu, kambiyo senedi nedeniyle alacaklıya karşı, genel olarak, ya kambiyo taahhüdünün hükümsüz olduğunu ya da temel borç ilişkisinden dolayı herhangi bir nedenle sorumlu tutulamayacağını ileri sürerek menfi tespit talebinde bulunabilir. Başka bir deyişle borçlunun kambiyo senedi borcundan dolayı sorumlu olmaması, doğrudan doğruya kambiyo senetleri hukukundan doğan nedenlerden kaynaklanabileceği gibi, temel borç ilişkisine yönelik nedenlere de dayanabilir. Bununla birlikte borçlunun takas def'ini kullanması hâlinde ise, ne temel borç ilişkisine, ne de kambiyo senedi borcuna dayanılmakta, borçlu, kambiyo senedinden doğan borcu ile hamildeki alacağını takas etmektedir.

26. Borçlunun, kambiyo taahhüdünün hükümsüz olduğunu ileri sürerek açtığı menfi tespit davası esasında maddi hukuk anlamında bir itiraz sebebine dayanılarak açılmaktadır. Bu kapsamda hükümsüzlük nedenine dayalı menfi tespit davalarında, uyumsuzluk temel ilişkiden değil, doğrudan doğruya kambiyo senetleri hukukundan kaynaklanmaktadır. Bu davalarda, kural olarak, davacının iddiası çoğu kez tüm senet ilgililerine karşı öne sürülebilen mutlak def'ilere dayanmaktadır. Örneğin; kambiyo senedinin zorunlu şekil şartları içermemesi, kambiyo alacağının zamanaşımına uğraması, vadeyi beklemeden istemde bulunulması, ciro zincirindeki kopukluk, başvuru hakkının yitirilmiş olması, senette yazılı kısmî ödeme açıklaması, sorumsuzluk kayıtları ya da bir kambiyo taahhüdünün senet yapma iradesindeki bozukluk nedeniyle sahibini bağlamayacağı yönündeki iddialar hükümsüzlük nedenine dayalı menfi tespit talebine konu oluşturur.

27. Borçlunun, temel borç ilişkisinden dolayı herhangi bir nedenle sorumlu tutulamayacağını ileri sürerek açtığı menfi tespit davası, öğreti ve uygulamada bedelsizliğe dayalı menfi tespit davası olarak adlandırılmaktadır. Bedelsizlik ise, bir kambiyo senedinin ihdasına neden olan temel alacağın herhangi bir nedenle mevcut olmamasıdır (İnan, Nurkut: Türk Hukukunda Hatır Senetleri ve Özellikle Hatır Bonoları, Ankara, 1969, s.16). Başka bir deyişle bir kambiyo taahhüdünün temel alacağı geçersizse ya da sona ermişse, o kambiyo taahhüdü bedelsiz demektir. Bu anlamda senedin bedelsiz sayılmasında esas alınan husus, temel borç ilişkisinin kendisi değil, bu temel borç ilişkisinden doğan temel alacaktır. Bu itibarla bedelsizliğe dayalı menfi tespit davası ile maddi hukuk bakımından borcun mevcut olup olmadığının tespiti amaçlanmakta; borçlu olmadığını iddia eden borçluya, genel hükümlere göre bu durumu tespit imkânı verilmektedir. Dava neticesinde borçlu olunmadığının tespiti hâlinde ise davacı (borçlu) hakkında bir icra takibi başlatılması engellenmiş olacak veya başlatılan ve devam eden icra takibi iptal edilerek, davacının mevcut olmayan bir borcu ödemesi engellenmiş olacaktır.

28. Bedelsizlik iddiası, 6762 sayılı TTK'nın 599. (6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (6102 sayılı TTK) m.687) maddesi anlamında bir kişisel def'dir. Bedelsizlik bir kişisel def'i olduğundan düzenleyen tarafından kural olarak ancak senet lehtarına karşı ileri sürülebilir. Ancak borçlu, hamilin senedi bilerek kendi zararına devraldığını kanıtlamak şartıyla hamile karşı da bedelsizlik def'ini ileri sürebilir.

29. Bedelsizliğe dayalı menfi tespit davasının yasal dayanağı 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun (BK) 61 vd. (6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 77 vd.) maddelerinde düzenlenen sebepsiz zenginleşmedir. Zira kambiyo senetlerinde geçerli olan mücerretlik (soyutluk) ilkesi gereğince, temel alacağın mevcut olmaması veya geçersiz olması, kambiyo senedinin hükümsüzlüğü sonucunu doğurmamakta; buna karşılık temel ilişkideki sakatlık, kambiyo borçlusuna, borçlu olmadığının tespitiyle birlikte, alacaklıya karşı sebepsiz zenginleşme def'ini dermeyeran etme hakkını vermektedir.

30. Kambiyo senedi düzenlenmesine neden olan hukukî ilişkinin, karşılıklı borç yükleyen sözleşme olması ve bu sözleşmeden doğan borcun ifası için kambiyo senedinin düzenlenmesi hâli ise sıklıkla karşılaşılan bir durumdur.

31. Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde, temel borç ilişkisindeki para borcunun (kambiyo senedindeki temel alacağın) karşılığı olan edimin ifa edilmemesi hâlinde kambiyo senedinin bedelsizliğinden bahsedebilmek için, borçlunun BK 106 ve 108'deki (TBK m. 125) seçimlik haklardan borcun ifa edilmemesi sebebi ile olumlu zararının tazminini veya sözleşmeden dönerek olumsuz zararının tazminini talep yolunu seçmesi gerekir. Zira seçimlik haklardan ilki olan borcun ifası ve gecikme tazminatının talep edilmesi durumunda, sözleşmenin ifasını talep eden taraf kendi borcunu ifa ile yükümlü olduğundan, senet henüz bedelsiz kalmayacaktır. Borçlunun zaten var olan borcun ifası ile gecikme tazminatı isteme hakkından vazgeçmesi ile alacaklı (kambiyo senedi borçlusu) ifayı talep etmek hakkını kaybederken, borçlu da asli edim yükümlülüğünü yerine getirme borcundan kurtulur. İşte bu noktada senedin bedelsizliği bu hâllerde gündeme gelecektir.

32. Bu noktada tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisine değinmek gerekirse; bu teori ancak istisnai ve sınırlı durumlarda titizlikle uygulanması gereken bir teoridir. Bu teoriye ihtiyatlı bir biçimde yaklaşılmalı; istisnai bir teori olduğundan mümkün olduğunca dar yorumlanmalı ve bu teorinin uygulanmasına ancak tüzel kişilik kavramının arkasına saklanılarak dürüstlük kuralına aykırı davranıldığı, kendisine tanınan hakkın kötüye kullanılarak üçüncü kişilerin zarara uğratıldığı, zarara yol açan tüzel kişinin sorumluluğuna hükmedebilmek için ise başka bir yasal nedene dayanılmasının mümkün olmadığı durumlarda başvurulmalıdır. Zira tüzel kişilik perdesinin aralanması, tüzel kişilerin borçlarından dolayı başkalarının sorumlu tutulamayacağı ilkesinin, özellikle şirketlerin sadece sermayeleri ile sorumlu olacakları ve tüzel kişilerin borçlarından dolayı ortakların sorumlu tutulamayacağı kuralının önemli bir istisnasını teşkil etmektedir (Çamoğlu, Ersin: Ticaret Ortaklıkları Bağlamında Perdenin Kaldırılması Kuramı ve Yargıtay Uygulaması, BATİDER, C. 32, S. 2, 2016, s. 12).

33. Anlaşılabacağı üzere tüzel kişilik perdesinin aralanması teorisi her somut olayın özelliği gözetilerek değerlendirilmeli ve TMK'nın 2. maddesi gereğince dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağı gözetilerek tüzel kişiliğin alacaklılardan mal kaçırmak amacıyla kullanılıp kullanılmadığı, tüzel kişiliği düzenleyen normların dışına çıkılıp çıkılmadığı incelenmelidir.

34. Borçlu şirketin yanında aynı ana şirkete bağlı bir kardeş şirketin sorumluluğuna gidilebilmesi tüzel kişilik perdesinin aralanması suretiyle mümkün olabilmektedir. Bu durum sadece ana ve kardeş şirket için değil, aynı zamanda grup veya holding sistemi içinde yer alan kardeş şirketler arasında da söz konusu olabilmektedir.

35. Tüzel kişilik perdesinin aralanması genellikle kardeş şirketler arasında söz konusu olduğundan, ana şirket ile kardeş şirket ve ortaklar arasındaki karmaşık ilişkiler zinciri net bir şekilde ortaya konulmalıdır. Bu noktada bu şirketlerin ekonomik anlamda bağımsız şirket vasfında olup olmadığının araştırılması büyük önem taşımaktadır. Çünkü kardeş şirketler arasında perdenin aralanması teorisine başvurabilmek için tek bir iktisadi işletmenin yürütüldüğü farklı faaliyetler için birbirinden bağımsız tüzel kişiliklerin kurulmuş olması gerekmektedir. Hukuken iki farklı tüzel kişilik gibi görünen bu şirketler aslında özdeştir, alacaklılardan mal kaçırmak ya da sorumluluktan kurtulmak amacıyla kötü niyetli olarak iki farklı tüzel kişilik gibi kurulmuştur. Ayrıca bunların üretim, pazarlama ve ihracat faaliyetleri birbirini tamamlayıcı nitelikte olup, şirketler aslında tek ve aynı iktisadi işletmeye vücut vermektedir (Öztek, Selçuk/Memiş, Tekin: Şirketler Hukuku ve İcra İflas Hukuku İlkeleri Karşısında Borçlu Şirketin Alacaklılarının Hakim Ortağa Karşı Korunması, E. Ulusoy (Editör), I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul 2008, s. 209).

36. Tüzel kişilik perdesinin çapraz aralanmasına benzeyen bir başka kavram organik bağ kavramıdır. Tüzel kişilik perdesinin aralanmasında olduğu gibi organik bağ kavramında da bir tüzel kişinin borçlarından bir başka tüzel kişinin sorumluluğuna gidilmektedir. Bu hâliyle organik bağ kavramının da kaynağını TMK'nın 2. maddesinde yer alan dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağı oluşturmaktadır (Öztek/Memiş, s. 210). Ancak organik bağ kavramı, tüzel kişilik perdesinin aralanmasına göre daha geniş bir anlama sahip olsa da organik bağın varlığı, tek başına tüzel kişilik perdesinin aralanmasını gerektirmemektedir. Başka bir deyişle şirketler arasında organik bağ tespit edilse dâhi tüzel kişilik perdesinin aralanması ve alacağın perdenin arkasındakinden de istenebilmesi için sırf alacaklıdan mal kaçırmak ve onu zarara uğratmak amacıyla kötü niyetli işlemler yapıldığının da somut verilerle ispatlanması gerekmektedir.

37. Şirketler arasında ortakların akraba olması tek başına organik bağ veya tüzel kişilik perdesinin kaldırılması için yeterli değildir olmadığı gibi şirketlerin aynı faaliyeti yürütüyor olması da organik bağ için yeterli değildir (Baycık, Gaye: İşverenin Tespitinde Birlikte İstihdam ve Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması Kurumları, İş Uyuşmazlıklarında Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kararları Değerlendirme Toplantısı (Seminer Bolu/Abant - 06 Nisan 2019), Türkiye İnşaat Sanayicileri İşveren Sendikası, Ankara 2019, s. 20).

38. Şirketler arasında organik bağ olup olmadığı; şirketlerin adreslerinin aynı olması, ortaklık yapılarının ve yönetim kurullarının benzer olması veya temsilcilerinin aynı olması, faaliyet alanları, hisse devirleri, muvazaalı işlemler gibi hususlar ve somut olayın özellikleri de gözetilerek tespit edilebilir. Ancak tüzel kişilik perdesinin çapraz aralanmasında her iki şirketin faaliyet alanı, ortaklık yapısı, ortakları gibi konularda öyle büyük ve derin bir kesişme vardır ki; bu şirketlerle iş yapan kişiler nezdinde iktisadi bir bütünlük içerisinde tek bir şirketle iş yapılıyor algısı oluşmaktadır. Ayrıca üçüncü kişiler nezdinde uyandırılan bu algı neticesinde, ticaret yaparken güçlü bir yapıya sahip görüntüsü oluşturularak, şirketlerden birinin borca batırılması ya da içinin boşaltılıp iş alanının diğerine kaydırılması işlemleri tipik bir hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilmelidir.

39. Dava konusu 18.01.2012 tarihli protokollerin imzalandığı tarihte yürürlükte olan BK'nın 114. (TBK m. 133) maddesi ile düzenleme altına alınan "tecdit-yenileme" kavramı ve şartları üzerinde durmakta yarar vardır. Yenileme, dar anlamda borcu sona erdiren sebeplerden biridir. Borcun yenilenmesi alacaklı ile borçlu arasında yapılacak bir sözleşme ile gerçekleşir. Bir borcun yerine yenisinin geçerek eski borcun sona

erdirilmesi sözleşmesine yenileme sözleşmesi denir. Bu sözleşme tarafların önceki borç yerine yeni bir borcu geçirme iradelerinden oluşur. Borcun yenilenmesi için her şeyden önce taraflar arasında mevcut ve geçerli eski bir borç bulunması, borçlunun sözleşme ile yeni bir edim üstlenmesi (böylece yeni bir borcun doğması) ve tarafların eski borç yerine geçecek yeni bir borç kurma iradesine sahip olmaları gerekmektedir. Bahsedilen bu irade, yeni bir borç kurmak suretiyle eski borcu ortadan kaldırma, onu sona erdirmeye iradesidir. Borcun yenilenmesi karine olarak kabul edilemez. Yenileme, tarafların açık iradesine dayanmalıdır (Eren, F.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2018, s. 1293 vd.).

40. Bu kuralı teyit eden BK'nın 114. maddesinin 2. fıkrasına (TBK m. 133/2) göre; mevcut borç için kambiyo taahhüdünde bulunulması veya yeni bir alacak senedi ya da yeni bir kefalet senedi düzenlenmesi, tarafların açık yenileme iradeleri olmadıkça yenileme sayılmaz. Buna karşılık, tarafların kambiyo taahhüdünde bulunmak suretiyle eski borcun (asıl borç ilişkisinin) sona erdiği ve yenilemenin olduğu hususunda anlaşmış olmaları hâlinde kambiyo taahhüdü ifa yerine yapılmış sayılır ve borç yenilenmiş sayılır. Bu yenilemenin sonucu olarak da asıl borç ilişkisi ile ona bağlı teminatlar ortadan kalkar ve asıl borç ilişkinin yerine kambiyo ilişkisinden doğan borç geçer. Kural olarak, bu nitelikte bir anlaşma bulunmadığı veya durum şüpheli olduğu sürece yenilemeden söz edilemez (Bozer/Göle, s. 68).

41. Yalnızca kambiyo taahhüdünde bulunmak, yenilemeye karine teşkil etmese de, tarafların kambiyo taahhüdünün yenilemeyi gerektireceği hususunda anlaşmalarının mümkün olduğu belirtilmiştir. Böyle bir durumda kural olarak, yenilemeyi iddia eden kimse, bu yoldaki anlaşmayı ispatlamalıdır. Çekte düzenleyen ile lehtar arasındaki ilişki, eş söyleyişle bedel ilişkisi tahsil amaçlıdır, yani tahsil şartına bağlı bir ödeme teşebbüsüdür (Poroy/Tekinalp, s. 141, 332).

42. Borcun yenilenmesinden söz edilebilmesi için, eski borç ile yeni borcun hukukî sebepleri birbirinden farklı olması gerekmektedir. Buna karşılık her iki borcun hukukî sebebi aynı ise burada ancak bir borç ikrarından söz edilebilir. Tarafların sadece borç miktarını veya ifa şartlarını değiştirmeleri yenileme için yeterli olmamakta, ayrıca mevcut borç ilişkisinin hukukî sebebinde de bir değişiklik yapılması gerekmektedir (Tekinay, Sulhi Selahattin/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Hâluk/Altıp, Atilla: Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1993, s. 989).

43. Borcun yenilenmesi bir hukukî ilişkinin doğması, değiştirilmesi veya ortadan kaldırılması (fesih) sonuçlarının bir veya bir kaçını içerebilir. Bu nedenle, yenileme sözleşmesi sadece bu sonuçlardan birini içerecek şekilde değerlendirilmemelidir. Bu itibarla yenileme sözleşmesi, taraflar arasında süregelen hukukî ilişkileri yok ederek yerine bağımsız ilişkiler kuran geniş kapsamlı bir sözleşmedir.

44. Yenileme işleminin geçerliliği için taraflar yeni bir borç meydana getirirken eskisini ortadan kaldırmak iradesine sahip olmalıdırlar. Yenileme sözleşmesi için gerekli olan irade beyanının açık bir irade beyanı olabileceği gibi örtülü bir irade beyanı da olabilir. Bu itibarla tarafların yeni bir borç kurulurken eskisini ortadan kaldırmak amacıyla hareket edip etmediklerinin yapılan işlemin muhtevassından ya da işin özelliklerinden çıkarılması gerekmektedir.

45. Hemen belirtilmelidir ki, yenilemenin önemli sonuçlarından biri, eski borcun sona ermesi ve yeni bir borcun doğması ile birlikte eski borca bağlı olan fer'î hakların da aksi kararlaştırılmadığı takdirde sona ermesidir. Başka bir deyişle fer'î hakların sona ermeyeceği hususu yenileme sözleşmesi ile kararlaştırılmadığı sürece fer'î haklar eski borç ile birlikte sona erecektir. Fer'î haklar kavramından, alacağın dar anlamda unsurları dışında kalan ve alacağın amacına hizmet eden haklar anlaşılmalıdır. Bu haklar, faiz ve cezai şart gibi alacağın genişlemesine, rehin hakkı, hapis hakkı, teminat ve kefalet gibi alacağın garanti altına alınmasına hizmet eden haklardır. Ayrıca, yenilik doğuran haklar, temsil hakları ve eski borca bağlı olan zamanaşımı def'î, ödemezlik def'î gibi def'î hakları da fer'î haklar içinde değerlendirilir ve bu haklar da eski borcun sona ermesi ile kendiliğinden ortadan kalkar (Von Tuhr, Andreas: Borçlar Hukuku I-II, Çeviren: Cevat Edege, Ankara 1983, s. 656-657). Bu sonucun tek istisnasını BK'nın 115. (TBK m. 134) maddesinde hüküm altına alınan cari hesaptaki yenileme karinesi oluşturur.

46. Eş söyleyişle; yenileme ile temel borç, aynî ve şahsî teminatları ile sona erer. Yenileme ile sona eren eski borçtan bağımsız, yeni bir borç doğar ki bu yeni borç, kambiyo senedinden doğan soyut bir borçtur. Eski borca ilişkin def'îler, yenileme ile doğan yeni borç için ileri sürülemez (Reisoğlu, Safa: Türk Borçlar Hukuku, İstanbul 2012, s. 406- 407). Burada önemle belirtmek gerekir ki, kambiyo taahhüdünün açıkça yenileme olarak kabul edilebilmesi ve temel borcun sona erdirilebilmesi için, yeni borç geçerli olarak doğmalıdır (Reisoğlu, 406).

47. Borçlar Kanunu'nun 114/2-3. (TBK m. 133/2) fıkralarında düzenlenen karinenin aksine, kambiyo senedinin düzenlenmesinin yenileme sonucunu doğuracağı konusunda anlaşmanın olduğunu iddia eden taraf iddiasını ispatla yükümlü olacaktır (Von Tuhr, s. 655).

48. Yukarıdaki açıklamalar ışığında somut olaya gelindiğinde; öncelikle belirtmek gerekir ki davacılar ..., ..., ..., ... ve ...'in borçlu olmadıklarının tespiti ile icra takiplerinin bu davacılar bakımından iptaline dair mahkeme verilen karar, davalı ... Tekstil vekili tarafından temyiz edilmiş ise de Özel Dairece temyiz itirazları reddedilerek, adı geçen davacılar hakkındaki karar kesinleşmiş ve uyuşmazlık dışı kalmıştır.

49. Diğer davacılar Tekstil Araştırma Tasarım Reklam San. ve Dış Tic. Ltd. Şti. ile ... tarafından ise,

aralarındaki ticarî ilişki kapsamında davalı ... Tekstil'e avans olarak verilen çekler karşılığında mal teslimi yapılmaması nedeniyle çeklerin bedelsiz kaldığı, diğer davalı ... Tekstil'in de bu durumu bile bile üçüncü kişi kisvesi altında davacı keşidecinin zararına çekleri iktisap ettiği, aralarında gerçek bir borç ilişkisinin bulunmadığını, fiilen iç içe geçmiş olan davalı şirketlerin birlikte hareket ederek gerçekte kendilerini dolandırdığı, bu durum bilinmediği için bedelsiz kalan çekleri iktisap eden ... Tekstil ile protokoller yapıp ileri tarihli yeni çekler düzenlenerek verilmiş ise de davalıların kötü niyeti nedeniyle sözleşmelerin geçersiz olduğu ileri sürülerek, çekler nedeniyle borçlu olmadıklarının tespiti ile kendileri hakkında başlatılan icra takiplerinin iptaline, ödenen 900.000TL çek bedelinin de istirdadına karar verilmesi talep edilmiştir.

50. Davacı taraf, ... Tekstil'e avans olarak verilen çeklerin bedelsiz kaldığını iddia ettiğinden öncelikle bu iddianın ispat edilip edilmediği hususu açıklanmalıdır. Dosya içerisinde yer alan 28.12.2011 tarihli mail yazışması ile tarihsiz bir yazıda; davalı ... Tekstil yetkilisinin 01.09.2011 tarihinde davacı şirketle imzalanmış olan sözleşme uyarınca almış oldukları siparişleri maddi zorluklar nedeniyle yerine getiremediklerini, davacı tarafça verilen çekleri de kullandıklarından bahisle iade edemeyeceklerini belirterek, yerine getiremedikleri sipariş listesini ekte gönderdiklerini beyan ettiği anlaşılmaktadır.

51. Bilindiği üzere bedelsizliği ispat yükü davacı tarafa ait olup, davacı taraf bu mail ve yazışma içerikleri ile avans çeklerinin bedelsiz kaldığını ispat etmiştir.

52. Eş söyleyişle; davaya konu çekler ... Tekstil'e avans ödemesi olarak verilmiş, davalı şirket yükümlülüğünü yerine getirmediğinden çekler bedelsiz kalmıştır. Bu durumda davacıların bedelsiz kalan çeklerden dolayı davalı ... Tekstile borçlu olmadıkları ve çeklerin iade edilmesi gerektiği tartışmasıdır. Ancak bedelsiz çekler lehtar tarafından keşideciye iade edilmemiş, diğer davalı şirkete ciro edilmiştir. Yukarıda açıklandığı üzere, bedelsizlik iddiası kişisel def'î olması nedeniyle kural olarak sadece senet lehtarına karşı ileri sürülebilir ise de somut olayda senet hamili olan ... Tekstil'in bedelsizliği bilerek ve kötü niyetle senedi iktisap ettiği ileri sürüldüğünden, davalılar arasında gerçekten organik bağ bulunup bulunmadığı hususu sunulan deliller bağlamında değerlendirilmelidir.

53. Dosyada yer alan ticaret sicil kayıtlarına göre davalı ... Tekstil'i müşterek imzalarıyla temsile yetkili olan kişiler ... ile ... isimli kişilerdir. Dava dışı ... aynı zamanda diğer davalı ... Tekstil'de 09.02.2009 tarihli şirket yönetim kurulu kararıyla malî işlerden sorumlu genel müdür yardımcısı olarak seçilmiş; 15.07.2011 tarihli şirket yönetim kurulu kararıyla görevi son bulmuş ve bu karar 26.01.2012 tarihli Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilân edilmiştir.

54. Ayrıca davalı şirketlerin ticarî defterlerinin incelenmesi sonucunda bilirkşi raporu düzenlenmiş ve karşılıklı ticarî ilişkilerden dolayı düzenlenen fatura ve karşılığında yapılan çek, nakit ve iade fatura vs. ile yapılan ödemelerden dolayı dört yıllık bazda toplam 18.961.451.04TL fatura dışı, davalı ... Tekstil'in diğer davalı ... Tekstil'den alacaklı olabileceği yönünde hesap şişkinliği, 8.449.254.20TL fatura dışı davalı ... Tekstil'in diğer davalı ... Tekstil'e borçlu olabileceği yönünde cari hesap şişkinliği tespit edilmiş; çıkan farklarla ilgili yapılan inceleme sonucunda ise tamamen faturaların dışında havale, çek çıkışı, çek girişi vs. ticarî faaliyetle ilgili olmayan hareketler olduğu rapor edilmiştir.

55. Raporda davacıdan alınan çekler bakımından ise davalı ... Tekstil'in, davalı ... Tekstil firmasını karşılıksız çıkması nedeniyle yeniden borçlandırması ve tahsili mümkün olmadığı takdirde iade işlemi yapması gerekirken, yenilenen çeklerden hareketle yüz yirmi hesapta davacıyı alacaklandırmak suretiyle yüz bir çekler hesabına giriş yaptığı, genel kabul görmüş muhasebe sistemi ve tek düzen hesap planına göre kayıt yapılmış olmasının, davacının müşteri olarak görmesinin yersiz olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

56. Yine davalı şirketlerin sermaye transferi, örtülü kazanç ve ilişkili kişiler içindeki ortaklık yapısı, yönetici pozisyonunda olan, mal alış ve satış, sipariş geçme, en önemlisi finans yönünden çek ödeme, geri alma, EFT yapma, nakit havale, ürün iadesi veya KDV yönünden fatura hareketlerinin düzenlenmesinden görevli olan dava dışı ...'ın davalı ... Tekstil'de finans müdürü olarak görev yapmış olması nedeniyle davalılar ve davalılar önceki kurucu ortağı ve sonradan davalı ... Tekstil'e ortak ve yönetici olmaları nedeniyle etkin oldukları ve resmîyet dışında işlem yapıldığının kayıt düzeninden anlaşıldığı belirtilmiştir. Davalı şirketler arasında gerek fiiliyata dayanmayan bir kısım fatura düzenlemeleri gerekse ağırlıklı olarak finans hareketlerinin bir ürün bedeli karşılığı olmaksızın hareket görmesi, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun transfer fiyatlandırması, örtülü kazanç ve ilişkili kişiler kapsamında ve anılan maddesinin 2. fıkrası kapsamında hareket ettiği kanaatine ulaşılmıştır. Düzenlenen faturaların Vergi Usul Kanunu (VUK) 229 ve 231. maddeleri hükmüne aykırı olanlar incelemede seri sıra, mal teslimi gibi hususlarda birlikte hatalı işlemler olarak ayrıca tespit edilmiştir.

57. Sonuç olarak; malî ve teknik tespitler bağlamında davalılar arasında organik bağın olduğu, davalı ... Tekstil tarafından diğer davalı ... Tekstile önemli bir meblağda kıymetli evrakın ciro edilmiş olmasına rağmen davalılar arasında fatura ilişkisine dayalı olarak gerçekleşen ticaretin bu meblağı karşılamaktan çok uzak olduğu, davalılar arasında dava konusu edilen çek bedellerini karşılayacak faturaya dayalı bir ticaretin bulunmadığı, aralarındaki ticarî ilişkide davalı ... Tekstil'in 8.213,27TL alacak bakiyesi bulunduğu, ancak dava konusu çeklerin muhasebe ilkelerine uygun olarak şirket kayıtlarına işlenmediği, davalı şirketler arasında resmî ve gayrî resmî belgelerin bulunması, davalı ... Tekstil şirketinin kurucu ve yetkilisi olan ...'ın

aynı zamanda davalı ... Tekstil'in malî işlerden sorumlu genel müdür yardımcısı olduğu hususu da dikkate alındığında davalı şirketler arasında organik bağın mevcut olduğu tespit edilmiştir.

58. Dosyadaki bilgi ve belgeler yanında, mahkemece hükme esas alınan ve yukarıda kısaca özetlenen bilirkişi raporu gereğince, davalı şirketler arasında organik bağın bulunduğu, aralarında dava konusu edilen çek bedellerini karşılayacak faturaya dayalı bir ticaret olmadığı hâlde çekleri devralan hamil ... Tekstil'in 6762 sayılı TTK'nın 599. maddesi gereğince çeklerin bedelsiz olduğunu bilerek borçlunun zararına hareket ettiği açıktır. Böyle olunca davacı tarafın şahsî def'î niteliğinde olan bedelsizlik iddiasını davalı ... Tekstil'e karşı da ileri sürebileceği kuşkusuzdur.

59. Diğer yandan, davacılar ... Ltd. Şti. ve ... ile davalı ... Tekstil arasında imzalanan 18.01.2012 tarihli protokollerin hukukî niteliğinin de açıklanması gerekmektedir. Anılan protokol içerikleri incelendiğinde; tarafların borçlu şirket tarafından keşide ve ciro edilip dökümü yapılan çeklerin yeni ve ileri tarihli çekler ile değiştirilerek borç bedelinin kapatılması konusunda anlaştıkları, devamında ise iade edilecek çeklerle bunların yerine verilecek yeni ve ileri tarihli çeklerin bilgilerinin bulunduğu anlaşılmakta olup, başka bir hususun bulunmadığı görülmektedir.

60. Bahsi geçen protokol içerikleri ile davacı asılın duruşmadaki beyanı ve davalı ... Tekstil yetkilisi olan ...'ün Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığının 2013/53927 Soruşturma numaralı dosyasında alınan 24.02.2014 tarihli ifadesi birlikte değerlendirildiğinde; somut olayda dava konusu 18.01.2012 tarihli protokollerin mevcut çeklerin yerine ileri tarihli başka çeklerin verilmesinden ibaret olduğu, bu hususun BK'nın 114. maddesinde (TBK m. 133) düzenlenen borcun yenilenmesi niteliğinde olmayıp, mevcut borcun vadeye yayılarak temditi (ötelenmesi) veya borcun yapılandırılması niteliğini taşıdığı anlaşılmaktadır.

61. Eş söyleyişle; dosya arasına sunulan tüm bilgi ve belgeler, mahkemece konusunda uzman bilirkişilerden alınan rapor ile davalı ... Tekstil'in dava konusu çekleri davalı ... Tekstil'den faturaya dayalı bir alış verişi olmadan devralmış olması, davalı ... Tekstil ile davacının ticarî ilişkisinde avans olarak verilen çeklerin doğrudan veya piyasadan toplanarak tamamının davalı ... Tekstil elinde bulunması, davalı şirketler arasında uzun zamandır devam eden ticarî ilişki ve bu ticarî ilişkide açıklanamayan işlemlerin bulunması, ortaklık yapıları ile birlikte kurmuş oldukları diğer ortaklıklar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, davalılar ... Tekstil ile ... Tekstil arasında güçlü bir organik bağın bulunduğu anlaşılmakta olup, bu organik bağ ile davalı ... Tekstil'in bedelsiz kalan senetleri davalı ... Tekstil ile aralarında söz konusu çeklerin kendisine verilmesini gerektirecek gerçek bir alış verişi olmaksızın almış olması kötü niyetini açıkça ortaya koymaktadır.

62. Tüm bu hususlar karşısında, hamil ... Tekstil'in davacı ile davalı ... Tekstil arasındaki ilişkiyi yani söz konusu çeklerin bedelsiz olduğunu bilerek borçlu zararına hareket ettiği, bu şekilde elde ettiği bedelsiz çekler karşılığında 18.01.2012 tarihli protokoller uyarınca borçlu tarafından yeni ve ileri tarihli çekler düzenlenerek verilmiş ise de anılan protokollerin borcun yenilenmesi niteliğinde olmadığı, dolayısıyla bedelsiz olduğu baştan beri ... Tekstil tarafından bilinen bu çekler nedeniyle alınan ve icra takiplerine konu edilen yeni ve ileri tarihli çeklerin de bedelsiz olduğu kabul edilmelidir.

63. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında; davacı tarafın dava konusu çeklerin verilme nedeni olan protokollerde yazılı kambiyo senetlerinin bedelsiz kaldığını ispat edemediği, davalı ... Tekstil adına davacı tarafın iddialarını destekler yönde beyanlar içeren bir dilekçe sunan ...'ın tek başına şirketi temsil etme yetkisi bulunmadığı, dolayısıyla bu şirket açısından davanın kabul edildiği sonucunun çıkartılamayacağı; davalı ... Tekstil ile davalı ... Tekstil arasında, hamil ... Tekstil'i kötü niyetli kılacak şekilde bir organik bağın da bulunmadığı; davacı ... Ltd. Şti. ve ... ile davalı ... arasında imzalanan protokoller ile gerçek bir borcun, dava konusu çekler verilerek eski kambiyo evrakının iade alınması suretiyle yenilenmiş olduğu, böyle olunca davacıların bedelsizlik iddiasının dinlenemeyeceği gerekçeleriyle direnme kararının bozulması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de, bu görüş yukarıda açıklanan nedenlerle Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

64. Hâl böyle olunca; yukarıda açıklanan gerekçelerle verilen direnme kararı usul ve yasaya uygun olup, yerindedir.

65. Ne var ki, Özel Dairece hüküm altına alınan miktar yönünden bir inceleme yapılmadığından bu yöne ilişkin temyiz itirazlarının incelenmesi için dosyanın Özel Daireye gönderilmesi gerekir.

IV. SONUÇ:

Açıklanan nedenlerle;

Davalı ...İnş. San. ve Tic. A.Ş. vekilinin temyiz itirazlarının reddi ile direnme uygun olduğundan, davalı şirket vekilinin hükmedilen miktara yönelik temyiz itirazlarının incelenmesi için dosyanın YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİNE GÖNDERİLMESİNE,

Ancak karar düzeltme yolunun açık olması sebebiyle öncelikle mahkemesince Hukuk Genel Kurulu kararının taraflara tebliği ile karar düzeltme yoluna başvurulması hâlinde dosyanın Hukuk Genel Kuruluna, başvurulmaması hâlinde ise mahkemesince doğrudan Yargıtay 11. Hukuk Dairesine gönderilmesine, 6217 sayılı Kanun'un 30. maddesi ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na eklenen "Geçici Madde 3"

atfıyla uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 440. maddesi uyarınca kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere, 08.02.2022 tarihinde oy çokluğu ile karar verildi.